

Olja välsignelse eller förbannelse?!

– en studie av oljans effekter på institutioner och institutionell förändring

Abstract

Oil rich states all over the world share a common feature. They are less likely than other states, depending on other resources, to be ruled democratically. In this essay Saudi Arabia has been studied with the purpose of trying to find which mechanisms that lie behind why oil rich states do not have institutions or institutional change that promotes democracy.

Saudi Arabia has the world's largest known reservoir of oil. The oil brings huge revenue each year to the Saudi Arabian government. Why have Saudi Arabia not developed democratically when their economic growth suggests that to be a natural step? Under the framework of historical institutionalism and path dependency theory, I have used process tracing trying to track the mechanisms behind Saudi Arabia's authoritarian rule down. The result I found is that the oil has made it possible for the royal family to establish contracts with its citizens, and commoners and by that buy potential democratic forces off. The oil and its revenues are used to enable the house of Saud to continue down the path of absolute monarchy that was set when Saudi Arabia was founded 1932.

Key words: Saudi Arabia, Path Dependency, Oil, Democracy, Contract (social, commoners and religious).

Characters: 69 806

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
1 Inledning	4
1.1 Forskningsproblemet.....	4
1.2 Teori.....	5
1.2.1 Lipsets teori om ekonomisk modernisering.....	5
1.2.2 Historisk institutionalism och stigberoende.....	7
1.3 Metod och material	8
1.3.1 En processpårande fallstudie	8
1.3.3 Material.....	9
1.4 Tidigare forskning.....	9
1.5 Disposition	10
2 En historisk tillbakablick.....	11
2.1 Bildandet av Saudiarabien	11
2.2 Olja i Saudiarabien.....	11
2.2.1 Olja	12
3. Oljans inverkan på Saudiarabiens ekonomi	13
3.1 Ekonomins utveckling.....	13
3.2 Saudiarabiens ekonomiska institutioner.....	14
3.2.1 The Fraser Institute	14
3.2.2 Heritage Foundation	14
3.3 Praktiska exempel på bristande ekonomiska institutioner	15
3.4 Kontraktet mellan familjen al-Saud och 'commoners'	16
3.5 Analys av de ekonomiska institutionerna	16
4 Oljans inverkan på Saudiarabiens politik.....	18
4.1 Viktiga politiska händelser i Saudiarabien.....	18
4.1.1 Kung, kabinett, familjeråd, majlis-al-shura och majlis.....	18
4.2 Freedom House – politiska rättigheter och civila friheter.....	19
4.2.1 De politiska institutionernas tillstånd	19
4.3 Kung Faisals modernisering och kung Fahds reformer	20
4.3 Huset Sauds politik – det politiska kontraktet.....	21
4.3.2 Effekterna av politiken och det sociala kontraktet.....	21
4.4 Analys av de politiska institutionerna	22
4.4.1 Förändring – hot eller möjlighet?	22
5. Oljans inverkan på det Saudiarabiska samhället.....	23
5.1 Från öken till ökad	23
5.2 FN - Human Development Index.....	24
5.3 Al-Saud och det sociala kontraktet	24
5.4 Analys av oljans inverkan på samhället	26
6. Vad fanns i den svarta lådan?	27
6.1 Lipsets hypotes testad på Saudiarabien.....	27
6.2 Sociala kontrakt.....	27
6.2.2 Det sociala kontraktet med 'commoners'	27
6.2.3 Det sociala kontraktet med landsmännen	28
6.3 Religiöst kontrakt.....	29
7. Slutsatser och sammanfattning	30
7.1 Kontraktstigen	30
7.1.1 Den kritiska korsningen.....	30
7.1.2 Reproduktionsstigen.....	30
7.1.3 Slutet på stigen?.....	31
7.2 Avslutning.....	31
8. Referensförteckning	32

1 Inledning

Det har sagts att demokrati är den sämsta styrelseformen som har prövats, bortsett från alla de övriga formerna som provats genom tiderna.

Winston Churchill, tal i Underhuset 11/11-1947

”Att demokratin är beroende av ekonomins tillstånd är en av de mest spridda generaliseringarna om hur det politiska systemet hänger ihop med andra delar av samhället. Från Aristoteles till idag har man argumenterat att demokrati bara är möjligt i rika samhällen där relativt få medborgare lever i reell fattigdom” (Lipset 1959: 75).

Om man med demokrati menar ett fredligt byte av regering så var inte något av de arabiska länderna demokratiska år 2000¹ (Talbi 2000: 58). Vad är orsaken till att en hel region har hamnat i en jämvikt av diktatur snarare än demokrati och missat den tredje våg av demokratisk utveckling som haft sin framfart i övriga världen efter andra världskriget (1974-1989, Huntington 1991)?

1.1 Forskningsproblemet

Michael Ross har i sin studie (Ross 2001) visat att det finns ett negativt samband mellan ett lands tillgång på olja och mineraler och dess demokratiska utveckling. Mer olja leder enligt hans statistiska analys till mindre demokrati, samtidigt som oljan varje år genererar hög tillväxt och miljardinkomster till stater rika på olja. Trots den höga ekonomiska tillväxten sker ingen reell eller tydlig demokratisering i länderna i enlighet med Lipset hypotesen ”that prosperity stimulates democracy” (Barro 1999: 159). Även Barro (Barro 1999) har funnit statistiska samband mellan inkomstnivån, skolår och jämlikheten i skolår mellan män och kvinnor och ett lands demokratiska nivå såvida ett land inte är starkt beroende av en naturresurs (Barro 1999: 158). Dessa ovanstående forskningsresultat har väckt min nyfikenhet och föranlett mig att ställa följande fråga:

– Varför saknar oljestater institutioner och institutionell förändring av sådant slag som brukar främja en demokratisk utveckling?

Syftet med uppsatsen är att med hjälp av historisk institutionalism och stigberoende teori testa varför ekonomisk utveckling bryter mönstret och ej ger demokrati i stater med rikliga

¹ Beroende på hur man väljer att definiera demokrati ser läget något mer hoppfullt ut idag. Syrien har dragit sig ur Libanon, det har hållits ett val i Irak, både angående konstitution och parlament och även i Palestina har val avhållits. Dock återstår att se den demokratiska långsiktigheten i dessa företeelser.

oljetillgångar. Vad är det för mekanismer² på lägre nivåer som förklarar de samband som kan ses på aggregerad nivå? Genom att söka efter de underliggande mekanismerna i oljans påverkan på en stat kan lärdomar dras som förhoppningsvis kan vara till nytta för förändringsarbete i resursrika stater oberoende av vilken naturresurs de givits.

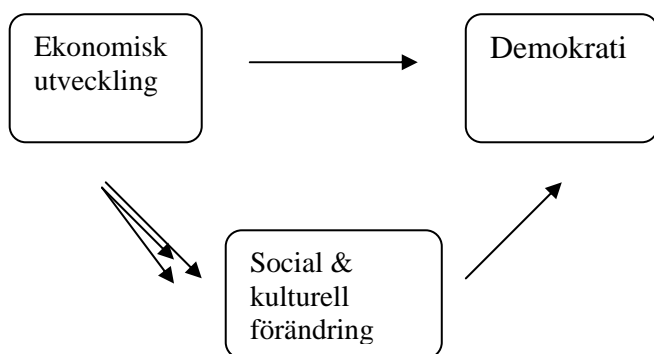
I takt med att oljan blir allt dyrare ökar lönsamheten för fler länder att söka efter och utvinna sina oljefyndigheter. Många av dessa länder i Centralasien och Afrika är instabila länder med litet demokratiskt inslag. Detta innebär att även om Mellanösterns oljerika stater demokratiseras så kvarstår frågan om oljans inverkan i den demokratiska processen i många andra länder.

1.2 Teori

1.2.1 Lipsets teori om ekonomisk modernisering

Lipset formulerade 1951 sin hypotes om sambandet mellan ekonomisk utveckling och demokrati. Hypotesen betonar den ekonomiska utvecklingens betydelse för utveckling, inom för demokratin viktiga områden, såsom utbildningsnivå, att tidsperspektivet förskjuts och att medelklass uppkommer etc. (Karvonen 1997: 29-30) Forskningen visar ett tydligt samband mellan demokrati och ekonomisk utveckling men ändå finns det länder som inte har utvecklats demokratiskt trots en stark ekonomisk tillväxt som medfört hög ekonomisk standard.

Så här har jag tolkat Lipsets teori om demokratisk utveckling (Lipset 1951):

I denna modell av Lipset teori är det den sociala och kulturella förändringen en effekt av ekonomisk tillväxt dessa förändringar bidrar sedan i sin tur till demokrati. Lipset studerade sammanlagt "femton olika variabler, vilka mätte dimensionerna välstånd, industrialisering, utbildning och urbanisering" (Karvonen 1997: 31). I varje fall var "the average wealth, degree

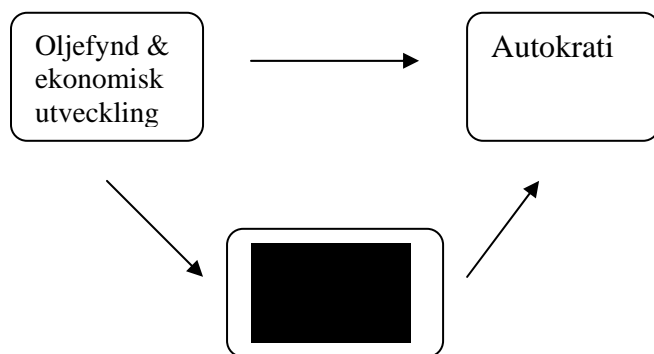
² Kausala mekanismer definieras här som de kausala processer och ingripande variabler genom vilka kausala eller förklarande variabler producerar kausala effekter. (George & Bennet 1997: 2)

of industrialization and urbanization, and level of education” mycket högre i de mer demokratiska staterna (Lipset 1959: 75). Ekonomisk utveckling och modernisering skapar tillsammans förutsättningar för social och kulturell förändring vilken enligt Lipset är avgörande för demokrati. Lipsets teori har även utvecklats av efterföljande forskare som försökt belägga den ekonomiska utvecklingens betydelse för demokratin:

.../ekonomins utvecklingsnivå, hur den än mäts, tycktes vara i särklass bland de faktorer som förklarar demokratins varierande utbredning och tillstånd i världen. Ju högre grad av ekonomisk modernisering, desto större sannolikhet för livskraftig demokrati.

Diamond och Hadenius i Karvonen 1997: 33.

Att Saudiarabien inte är demokratiskt trots sin ekonomiska utveckling har föranlett denna studie och jag ämnar försöka spåra anledningen till detta utifrån Lipsets mekanismer men också utifrån studier av valda institutioner i Saudiarabien. Med utgångspunkt i modellen av Lipsets teori har jag valt att modellera Saudiarabien så här:

Coleman kallar mekanismerna som ligger bakom en struktur för ”the black box” (Coleman 1990: 8). Vad är det i Saudiarabiens svarta låda som gör att landet, trots sin ekonomiska utveckling inte utvecklas demokratiskt. Vid studier av demokratisering framhäver forskarna att det kausala sambandet mellan ekonomisk utveckling och demokrati är probalistiskt- inte linjärt (Karvonen 1997: 37). I denna uppsats kommer jag därför att fokusera mer på de möjliga mekanismer som lett Saudiarabien till dagens situation. Uppsatsen kommer därför att fokusera på att undersöka demokratiseringens process och förhoppningsvis därmed kunna svara på de frågor som de strikt strukturella, konstateranden som Ross, Lipset, Diamond och Hadenius gör på det aggregerade planet, inte förmår svara på.

Demokratiska stater kan organiseras på olika sätt och ändå vara demokratiska. Dock finns det vissa gemensamma kännetecken för en demokrati: att makten utgår från folket, allmän rösträtt, representativt styre med och regelbundna val med valhemlighet, konkurrens mellan partier och potentiella ledare. Att statsmakten begränsas av lagen för att skydda fri och rättigheter samt att staten och det civila samhället är åtskilda (Held 1997: 131 och 154). Olika stater ser olika ut och man kan ha kommit olika långt i sin demokratiseringsprocess på väg mot demokratins tillstånd (Karvonen 1997: 11) och medlet är demokratisering”.

1.2.2 Historisk institutionalism och stigberoende

Det övergripande perspektivet (Esaiasson, Giljam, Oscarsson och Wägnerud 2005: 38) i uppsatsen är institutionellt. Historisk institutionalism innebär att man analyserar ett problem utifrån antagandet att beroende på hur man väljer att organisera staten som system så påverkar det medborgares, kungar, prinsar och gästers, framtida beslut. Staten och övriga politiska institutionerna har effekter på samhället i stort. Dessa effekter formar verklighetsbilder, preferenser och beteenden hos aktören → stigberoende. Denna form av institutionalism fokuserar på ett specifikt sammanhang och hur institutioner formas av och blir en del av konkreta temporära processer. Inom historisk institutionalism anser man att formningen av preferenser sker inom systemet (Thelen 1999:374-375) varför institutionernas ramar är viktiga för händelseutvecklingen. Vad en institution är beskriver Scott (1995: 33) såhär:

Institutions consist of cognitive, normative, and regulative structures and activities that provide stability and meaning to social behaviour. Institutions are transported by various carriers-cultures, structures, and routines-and they operate at multiple levels of jurisdiction.

Institutionerna formas och består av aktörer men institutionerna ger aktörerna stabilitet och mening därav diskussionen om stigberoende. Institutioners effekter har ägnats mycket uppmärksamhet i den statsvetenskapliga forskningen. Vad som ägnats mindre uppmärksamhet är frågan om institutioners ursprung och förändring, varför de ser ut som de gör samt när, och hur förutsättningarna förändras och med dem institutionerna. Det enkla svaret på frågorna är rent funktionalistiskt, de institutioner som finns idag, finns för att de har de effekterna de har (Pierson 2000a: 475). Utifrån detta argument kan oljestaternas brist på institutioner och institutionell utveckling förklaras med att det auktoritära systemet är precis det man önskar ha. Detta svar förklarar dock fortfarande inte hur man har lyckats bevara det auktoritära styret och svarar ej heller på frågan vad det är som hindrar institutionell förändring, vilket måste vara detsamma som bevarar nuvarande system.

Med hjälp av Lipsets hypotes om den ekonomiska tillväxtens betydelse för social och kulturell förändring kommer det historisk institutionalistiska perspektivet och stigberoende teorin att användas för att undersöka uppsatsens frågeställning. ”Att ha en teori om hur institutioner skapas och utvecklas kan vara mer informativt än jämviktsteorier i en kontext med givna institutioner” (Pierson 2000a: 475).

Pierson (2000b: 76) beskriver den stigberoende processen med följande tre faser:

1. initial ”critical juncture”,
2. period of reproduction,
3. end of path.

Under fas (1) ”critical juncture” kan vad som helst hända. När en institution i detta läge slagit in på en viss väg, medvetet eller omedvetet, så inleds en period (2) av reproduktion. Institutionen reproducerar och förstärker sig själv genom att vara det självklara valet vilket gör alla andra val svårare, jobbigare och mindre attraktiva. Trots stabiliteten i

reproduktionsfasen förändras förutsättningarna och stigberoende processen kommer till (3) slutet på stigen 'end of path' och processen börjar om med en ny "critical juncture".

1.3 Metod och material

1.3.1 En processpårande fallstudie

Metoden med vilken jag ämnar angripa min frågeställning om varför oljestater saknar institutioner och institutionell förändring av sådant slag som brukar främja demokratisk utveckling är en processpårande explorativ fallstudie av Saudiarabien. (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wägnerud 2005: 119).

Som alla andra metoder har fallstudien sina för och nackdelar. Dess fördel, och anledningen till att jag valt denna metod i min studie, ligger i att den kan bringa klarhet i frågor om samband som lämnas obesvarade i kvantitativa studier. Fallstudiens svaghet är det faktum att endast ett land studeras och att det nomotetiska³ idealet därmed kan vara svårt att uppfylla. En lyckad fallstudie kan däremot bidra till att öka förståelsen både för det specifika och för det generella (Esaiasson, Giljam, Oscarsson och Wägnerud 2005: 25). Med hjälp av fallet Saudiarabien vill jag undersöka vilka mekanismer som kan tänkas ligga bakom oljestaters uteblivna demokratisering, speciellt intressant är detta i länder med hög ekonomisk tillväxt, som synes vara moderna nog att demokratiseras enligt Lipsets teori. Beroende på resultatet kan svaren vara giltiga även för andra oljerika stater, trots att endast Saudiarabien studeras.

För att analysera Saudiarabiens autokratiska tillstånd använder jag mig utav process-spårning. Process-spårning är en metod som används för att identifiera och testa kausala mekanismer. Kausala mekanismer antas ofta vara fysiska men en kausal mekanism kan också vara en social process, innehållandes: intentioner, förväntningar, information, byråkratisk beslutsfattande, strategisk interaktion mm (Bennett & George 1997: 2). Identifieringen av kausala mekanismer kan spela en roll både vid testande av teorier och vid utvecklande av hypoteser (Bennett and George 1997: 4). I denna uppsats försöker jag utveckla hypoteser om varför oljestater saknar institutioner och institutionell förändring som främjar demokrati. Med utgångspunkt i Lipsets teori om förutsättningarna för demokrati testar jag hans variabler på fallet Saudiarabien. I uppsatsen studeras även tillståndet på de institutioner som idag anses vara grunden för demokrati. Extra stor vikt har även lagts vid att mäta hur Saudiarabiens institutioner fungerar och hur de bedöms i internationella mätningar. Detta för att genom sökande efter händelser i Saudiarabiens nutid och historia kunna finna vad som kan vara orsaken till att de befinner sig på den autokratiska stigen snarare än den demokratiska. I inledningen på varje empiriskt kapitel kommer en urvalet av de institutioner och de variabler som mäts presenteras.

³ Generaliserbarheten

1.3.3 Material

Materialet i min studie är framförallt artiklar och böcker skrivna av statsvetare, ekonom historiker, sociologer och länderexperter. Data till diagram etc. har hämtats från etablerade organisationer som Human Rights Watch, FN etc. Materialet är till stor del skrivet av individer som inte befinner sig i de länder som studeras, men huruvida det är ett problem eller en möjlighet kan diskuteras. Vissa forskare menar att verkligheten är subjektiv – att det inte finns några sanningar och att utomstående därför i princip skulle vara oförmögen att studera något som de ej har egen erfarenhet av. Vid studier av ett annat land och andras skrifter om detta land, i detta fall också en helt annan kultur och religion, kan man ifrågasätta möjligheten till kunskapsinhämtning på grund av bristande förståelse för det specifika fallet. Inom vetenskapen finns det olika sätt att se på saken, min övertygelse är att det är möjligt och jag ansluter mig till nedanstående:

ett ontologiskt antagande om att det finns en objektiv verklighet som är oberoende av vårt subjektiva medvetande; dels ett epistemologiskt antagande om att det är genom observationer går att erhålla meningsfull kunskap om denna objektiva verklighet (Esaiasson, Giljam, Oscarsson och Wägnerud 2005: 17)

Detta eftersom vi människor är mer lika än olika. Nämnas kan det faktum att 80 procent av befolkningen i Libanon, Jordanien och Marocko tror att demokrati skulle kunna fungera i deras land (Pew 2005).

1.4 Tidigare forskning

Ross (2001) studie av frågan om det finns något statistiskt samband mellan auktoritära stater och olja och i andra hand hans undersökning av olika förklaringar som kan finnas till detta har varit till stor inspiration uppsatsarbetet och sökandet efter svaret på frågan om varför oljeländer saknar institutioner som främjar demokrati.

Vilka förutsättningar som gynnar demokrati, hur stater genomgår övergång till demokrati och hur stater stabiliserar sin demokrati har under en lång tid varit ett populärt forskningsämne bland statsvetare och närliggande discipliners forskare. Vad gäller förutsättningarna för demokrati verkar det råda bred konsensus kring Lipset, Diamonds och Hadenius forskningsresultat vilka alla talar om sambandet mellan ekonomisk tillväxt/utveckling/modernisering och demokrati. Den ekonomiska utvecklingen ligger till grund för social, kulturell och ekonomisk modernisering, faktorer som visat sig vara avgörande för den demokratiska utvecklingen i ett land (Karvonen 1997: 34). Intressant nog har de länder som till synes genomgått social, kulturell och ekonomisk förändring i den mening Lipset, Diamond och Hadenius menar utan att uppnå demokrati inte undersökts närmare. Ofta nämns länderna men förklaringen till varför de ej utvecklats demokratiskt är sparsmakad. Framförallt är det de rika oljestaterna vid Persiska viken som åsyftas men även Brunei på östra Borneo uppvisar dessa liknande karakteristiska. Dessa länder har hög ekonomisk tillväxt med hjälp av vilken de moderniserat landet vad gäller infrastruktur samt hälso- och skolväsendet vilket ger befolkningen i stort välståndökningar, allt tack vare oljan

och dess miljardintäkter. Så här beskrivs dessa länders uteblivna demokratisering i Karvonen (1997: 34):

”Oljeekonomin” växte emellertid fram i en social miljö som i alla avseenden var totalt omoderniserad, ja arkaisk. Regionerna regerades av sultaner och emirer som i praktiken var enväldiga. Dessa härskare kunde styra ekonomin och bestämma över de väldigt överskottets användning. Vid sidan av att skaffa sig offentliga personliga rikedomar har de kunnat satsa på en utbyggnad av välfärdssektorn (Karvonen 1997: 42-43).

Som tidigare nämnts är denna uppsats syfte att närmare undersöka varför oljestater, med hjälp utav mitt fall Saudiarabien, inte utvecklats demokratiskt, genom att söka efter svaret utifrån ett institutionellt perspektiv. Att i ett så här kort stycke förklara utebliven demokratisering med att det var arkaiskt innan må vara sant men bringar tyvärr ej större klarhet i varför förändringen uteblir. Förhoppningsvis kan denna uppsats skingra dimman något.

1.5 Disposition

Första kapitlet har avhandlat de formella grunderna för denna uppsats. Vilken frågeställning och vilket syfte har drivit uppsatsen framåt? Vilken teori och metod har jag använt mig av för att besvara min fråga och varför har jag valt att skriva uppsatsen på det sätt som jag har gjort. Andra kapitlet är ett bakgrundskapitel som kort beskriver Saudiarabiens historia, för att ge läsaren en överblick över landet inför de tre empiriska kapitlen. I kapitel tre, fyra och fem undersöks utvalda institutioner och mekanismer som kan vara orsaken till att Saudiarabien ej utvecklas demokratiskt. I dessa kapitel studerar jag hur oljan påverkar samhället, ekonomin och politiken. De enskilda studierna av samhället, ekonomin och politiken sammanfattas sedan i kapitel sex vilket består utav en sammanfattning och analys av de tre empiriska kapitlen. I det sjunde och avslutande kapitlet kommer jag att sammanföra teorin med praktiken och analysera fallet Saudiarabien utifrån min teori med hjälp av stigberoende processen. I detta kapitel levereras också mina slutsatser om hur Saudiarabiens autokratiska tillstånd kan förklaras.

2 En historisk tillbakablick

2.1 Bildandet av Saudiarabien

Huset Saud grundades 1745 av Muhammad bin Saud (Al-Naqeeb 1990: 102). Under 1700-talet bildade Huset Saud allians med klanen al-Wahab, grundare av den religiösa riktningen inom islam som kallas wahabism i väst och hannibalism i Saudiarabien. I utbyte mot wahabisternas underkastelse konverterade al-Sauds till wahabism. Under 1800-talet när Huset Saud ville utvidga sitt rike över arabiska halvön stötte man på motstånd i form av Rashid klanen och under en tid levde familjen Saud, nu ledd utav Abdul Aziz al Saud, i exil i Kuwait. 1902 började återerövringen och familjen Saud vann tillbaka sitt gamla hem Riyadh, utifrån vilket de senare utvidgade sitt rike till hela östra provinsen i Saudiarabien. Efter första världskrigets slut och Ottomanska rikets kollaps erövrades även den västa delen av arabiska halvön, med de viktiga städerna Mecka och Medina. Fram till enandet av landet 1932 stred bin Saud och hans allierade Wahab mot olika beduinklaner i landet för att erövra marken till landet och omvända dess invånare till wahabismen (Findlay 1994: 39-41, Butt 2005). 1932 enades kungariket och det som än idag är Saudiarabien utropades av Kung Ibn Saud.

Under den tid då Saudiarabien bildades ansågs landet vara ekonomiskt och strategiskt ointressant för västvärldens intressen vilket gjorde att Saudiarabien undgick att bli föremål för kolonialisering eller västligt inflytande av annan karaktär. Friheten från västlig inblandning har gett Saudiarabien en unik position i arabvärlden som enda land vilkens stat har utvecklats till följd av ”interna sociala och kulturella processer vilket kulminerat i en ’modern stat’” (Findlay 1994: 41).

Det utländska intresse/inflytande som har funnits i landet har varit oljeleraterat. Bin Saud gav utländska bolag i uppgift att söka efter olja vilket innebar att landet först en tid var under visst brittiskt inflytande och senare under amerikanskt dito. Utöver oljefyndigheterna är landets viktigaste uppgift att härbärgera och skydda islams två heligaste städer Mecka och Medina. Till dessa åker miljontals pilgrimer varje år när det är dags för Haddj- pilgrimsvandringen. Pilgrimsvandringarna var också den största inkomstkällan för Saudiarabien till efter andra världskriget (al-Naqeeb 1994: 21).

2.2 Olja i Saudiarabien

Saudiarabien har världens största tillgång på olja. Nästan 23 procent av världens kända oljetillgångar (BP 2004: 4) finns i landet och man har världens största oljefält både på land och till havs på sitt territorium.

Redan 1923 erbjöd Kung Abdul Aziz bin Saud ett Londonbaserat syndikat att söka efter olja i stora delar av Saudiarabien men inget bolag var tillräckligt resursstarkt för att kunna genomföra operationen. 1933 fick dåvarande Standard Oil of California, SOCAL, rätt att söka efter olja i den östra provinsen (Findlay 1994: 85) och 1938 kunde de producera sin första olja, det året total 511 000 fat. 2004 var den Saudiarabiska oljeproduktionen uppe i 103 061 023 000 fat (OPEC 2004: 59) och kung Abdullah har i samtal med president Bush lovat att öka produktionen ytterligare fram till 2009 (The Economist 2005a: 56).

När oljeproduktionen startade under SOCAL's ledning hade Saudiarabien och SOCAL ett avtal som gav Saudiarabien 1,40\$ per ton råolja SOCAL borrade upp. Från och med 1944 opererade Californian Arabian Standard Oil Company - ARAMCO i Saudiarabien. ARAMCO ägdes utav Texaco 30 procent, Exxon, 30 procent, Mobil Oil 10 procent och SOCAL till 50 procent vilket för deras del var en drastisk minskning av ägande i bolaget. 1950 omförhandlades koncessionsrätten och Saudiarabien begärde att få dela 50-50 med ARAMCO. Två år senare övertalades ARAMCO att flytta sitt huvudkontor till Dharan och i slutet på 1950-talet fick två Saudiska ministrar sitta med i ARAMCO's styrelse. Efter ett misslyckat försök att starta ett eget bolag, Petromin under 1970-talet för att få kontroll över oljeindustrin, löstes problemet under 1980-talet genom att nationalisera ARAMCO och därmed få kontroll över oljeindustrin (Findlay 1994: 85).

2.2.1 Olja

Oljans historia beskrivs första gången utav geografikern Masudi på 900-talet. Första oljeutvinningen skedde på 300-talet i Kina för användning som bränsle vid saltutvinning. I persiska samhällen användes olja tidigt för medicinskt syfte och som ljuskälla. På 700-talet asfalterades Baghdads nybyggda gator och på 800-talet hittades olja i Baku, Azerbadjan (Wikipedia).

Den moderna historien upptäcker olja först 1853 då polacken Ignacy Lukasiewicz upptäcker oljedestillationsprocessen med vilken han kan utvinna fotogen. 1910 hade olja upptäckts i följande länder: Polen, Baku, USA, Canada, Sumatra, Persien, Peru, Venezuela och Mexiko (Wikipedia). Fram till 1950 var kol världen främsta bränsle men oljan tog snabbt över. Idag är olja världens viktigaste energikälla (IEA) och därmed också en av världens viktigaste varor (Wikipedia). 2004 beräknades 63.3 procent av världen samlade oljetillgångar finnas i Mellanöstern (BP 2004: 4).

3. Oljans inverkan på Saudiarabiens ekonomi

För att finna svaret på frågan hur oljan påverkar Saudiarabiens ekonomi har jag valt att studera delar av de variabler Lipset använde när han gjorde sin undersökning 1959. I de fall då bättre indikatorer utvecklats, såsom de etablerade institutens mätningar av hur fria ekonomier är kommer dessa att vara i huvudfokus.

3.1 Ekonomins utveckling

Efter ett par hårda år med låga oljepriser är oljepriset åter på nya rekordnivåer. Saudiarabien är världens största exportör av olja och dess ekonomi påverkas i allra högsta grad av oljans prisfluktuationer. 2005 nådde Saudiarabiens oljevinster nya rekord, \$157 miljarder dollar inkom till banken vilket är 48 procent mer än 2004 (The Economist 2005b). Mer än hälften av regeringens intäkter har i perioder kommit från oljan och Saudiarabien är bland de tio länder i världen vars ekonomi är mest beroende av olja (Ross 2001: 326 och 329). Oljan står för 75 procent av landets budgetintäkter, 45 procent av BNP och hela 90 procent av exportinkomsterna. 2003 stod regeringen för nästan 43 procent av den totala konsumtionen (Fraisier Institute 2005). Erfarenheter från tidigare oljeboomar har varit skiftande, det som skiljer denna boom från andra är att det inte är regeringens investeringar som driver den, istället är det den privata sektorn som förväntas växa mer än sju procent. (The Economist 2005b).

Sedan den första oljeboomen 1973 har Saudiarabiens regering arbetat med att diversifiera sina inkomster:

Sektor	1974 % av BNP	1994 % av BNP
Jordbruk	1 %	7 %
Industri	5 %	20 %
Privat & offentlig service	17 %	23 % + 18 %
Oil	77 %	32 %

Källa: Amuzegar (1999: 155)

Siffrorna visar på ett lyckat projekt men priset var högt. Diversifieringen var främst en produkt av subsidier av mark, maskiner och lån samt garanterade priser i jordbrukssektorn och i industrin – det sades att Saudiarabien använde sina höga exportinkomster från oljan till att exportera vatten till subventionerat pris (Tauris 1999: 155).

Lipset menar att både välstånd och industrialisering måste mätas, då gjordes det med hjälp av per capita inkomsten i Saudiarabien är \$12 900 per capita (CIA 2006) i Europa var den 695

och i Latinamerika 308, telefontätheten är god 406 telefon per 1000 invånare (CIA 2006), i Europas demokratier hade man 205, i Latinamerika 58 (Lipset 1959: 76). Lipsets indikatorer för industrialisering baserade sig på procentandel anställda i jordbruket vilket i Saudiarabien är 13 procent (CIA 2006) de stabila demokratierna i Europa hade 1959 21 procent av männen i jordbruket, i Latinamerikas demokratier var de 52 (Lipset 1959: 76).

Under 2000-talet har förändringen framförallt präglats av att regeringen har privatiserat sitt telefonbolag och även ska inleda en privatisering utav elbolagen, detta för att uppmuntra den privata sektorn att växa och minska landets beroende av olja och skapa fler arbetstillfällen för landets svällande befolkning.

3.2 Saudiarabiens ekonomiska institutioner

3.2.1 The Fraser Institute

The Fraser Institute gjorde 2005 en rapport om Economic Freedom of the Arab World. På en skala från 0-10 (där 10 var mest fritt) bedömdes fem olika områden vilka sedan vägdes ihop till ett index av landets ekonomiska frihet.

Område	2002	2003
Regeringens storlek: utgifter, skatter och företagande	6,3	6,1
Legal struktur och äganderättens säkerhet	8,2	8,2
Tillgång till sunda pengar	9,6	9,5
Frihet att handla internationellt	8,0	8,0
Reglering av kapital, arbetskraft och företag	7,0	7,0

Både 2002 och 2003 när mätningarna utfördes fick Saudiarabien den samlade poängen 7.8 vilket, om man placerar in dem i den stora undersökningen, bereder dem en plats bland de 10 mest ekonomiskt fria länderna i världen (Economic Freedom of the World 2005: 12).

3.2.2 Heritage Foundation

Heritage Foundations analys av Saudiarabien, i 2005 Index of Economic Freedom – the Link Between Economic Opportunity and Prosperity, placerar Saudiarabien i kategorin Mostly Free. Som bäst hade Saudiarabien 2.8 poäng 1998 och som sämst 3.35 2001 sedan dess har värdet gått ner varje år för att landa på 2.99 2005.

Heritage Foundations skala går från 1-5 där 1 är mest fri. Följande delar av ekonomin analyserades i undersökningen

Område	Resultat 2005
Handelspolitik	4 (mycket protektionism)
Statens finanser	1,4 (staten kostar lite)

Statlig styrning av ekonomin	4,5 (mycket hög nivå)
Penningpolitik	1 (mycket låg inflation)
Kapitalflöden och utländska investeringar	4 (många barriärer)
Bank och finans	4 (mycket regleringar)
Löner och priser	2 (lite regleringar)
Äganderätt	3 (moderat skydd)
Regleringar	3 (moderat nivå)
Svarta marknaden	3 (moderat aktivitet)

Källa: Heritage Foundation 2005

3.3 Praktiska exempel på bristande ekonomiska institutioner

Enligt Usui (1997: 152) finns det ett negativt samband mellan överflödiga resurser och tillväxt, eftersom naturresurserna möjliggör andra policyval:

“the richer the natural resource endowment, then first, the longer lax macro economic policies are tolerated; second, the less pressure to achieve rapid industrial maturation; third, the longer rent-seeking groups are tolerated (and the more entrenched they become); and fourth, the greater the likelihood of decelerating and more erratic economic growth”

Bank och finanssektorn

Trots en stark vilja att minska landets beroende av oljan lyckas Saudiarabien inte riktigt få fart på tillväxten i de områden som skulle kunna främja en lösning på problemet med oljeberoendet. Vid en analys av Heritages kategori tre – statlig styrning av ekonomin, fem-kapitalflöde och utländska investeringar och sex- bank och finans träder en inte alltför positiv bild av Saudiarabien fram.

Mellan 1974 och 1985 ökade investeringarna kraftigt i Saudiarabien, från 17 procent innan oljeboomen till 27 procent i perioden efter. Under första perioden 1974-1980 följdes den ökade investeringsgraden av ökad tillväxt. Allt enligt planen och de ekonomiska teorierna. Under perioden 1981-1985 fortsatte investeringarna att öka men tillväxten var under denna period negativ. Forskning visar att det inte är investeringsmängden som räknas utan investeringarnas kvalité och effektivitet. Privata investeringar uppfyller enligt forskarna bättre dessa egenskaper. I de oljeproducerande arabländerna är den privata andelen investeringar låg. På en offentlig investering går det knappt två privata, privata investeringar är både otillräckliga och ineffektiva i arabvärlden. Jämfört med OECDs ratio på sex privata investeringar på varje offentlig, förstår man de privata investeringarnas roll – ”the larger the fraction of investment from the public sector, the smaller the growth rate of the country” (Artadi, Sala-i-Martin 2002: 26-27).

Varför ser det då ut som det gör? I Saudiarabien är ekonomin dominerad av banksystemet och övriga former av finansiell sektor är i princip obefintlig. Regeringens inblandning i den finansiella sektorn är osedvanligt hög och endast 40 procent av kapitalet på marknaden är

kapitaliserat⁴. I OECD länder är motsvarande siffra 85-90 procent (Artadi, Sala-i-Martin 2002: 28). En förklaring till detta tror Tripp är att regeringarna har haft svårt att acceptera att ekonomins drivkraft ligger bortom regeringens kontroll (Tripp 2005: 223).

Ekonomins effektivitet

Ekonomins effektivitet och potential är intressant för en ökad tillväxt. Ekonomins effektivitet kan mätas med Total Factor Productivity (TFP) growth index. TFP-index är ett mått på den tillväxt i ekonomin som inte kan förklaras av ökningarna av faktorerna arbete eller kapital.

Därmed beror ett förbättrat TFP-index på en ökad effektivitet i användningen av arbete och kapital. Saudiarabiens TFP tillväxt mellan 1975 och 2000 var minus 1,1 procent dvs. Sedan 1975 har Saudiarabiens effektivitet minskat (Artadi, Sala-i-Martin 2002: 29) och man får ut 1,1 procent mindre av både arbete och kapital idag än vad man fick 1975.

Det faktum att banksektorn till största del är statlig och därmed saknar konkurrens leder till bristande innovationsrikedom i utlåning vilket har gjort dem ineffektiva (Artadi, Sala-i-Martin 2002: 28). Samtidigt menar bedömare att situationen bland bankerna i Saudiarabien är på väg att förändras. De elva bankerna i kungariket gör stora vinster för 2004 och förhållandet mellan lån och inlåning har förändrats från 64 procent till 80 procent, vilket innebär att bankerna inte längre samlar pengarna på hög utan investerar dem (The Economist 2006: 11).

3.4 Kontraktet mellan familjen al-Saud och 'commoners'

Kung Fahd skapade under sin livstid en binär ekonomi i Saudiarabien. För att rädda kvar kungahuset Saud vid makten på lång sikt gav han upp delar av dess makt på kort sikt. Denna uppgörelse kallas det sociala kontraktet mellan kungahuset och 'commoners'. Det sociala kontraktet går ut på att allt staten hanterar som har med "olja, finans, industri och till största del handel sköts av 'commoners'⁵ medan allt som har att göra med militären, inrikes angelägenheter och jordbruk hålls inom kungafamiljen" (Seznec 2002: 35). De två delarna i detta binära system delar 50-50 på oljeinkomsterna. Distributionen av oljeinkomsterna sker genom statliga kontrakt och industriella investeringar till 'commoners' och via militära kontrakt till den kungliga familjen (Seznec 2002: 35).

3.5 Analys av de ekonomiska institutionerna

De saudiska medborgarna påverkas i högsta grad utav oljans inflöde till ekonomin. Tack vare oljan kan mycket utav det som Lipset anser vara demokratiska indikatorer visas upp och vad gäller välstånd och industrialisering. I jämförelse med resultaten för Europa vid tiden för Lipsets mätningar borde Saudiarabien vara en solklar demokrati åtminstone om det bara vore för de ekonomiska indikatorerna.

⁴ Kapitaliserat innebär att det är prissatt/värderat på marknaden.

⁵ Commoners är en benämning på en grupp i Saudiarabien som består utav högre tjänstemän, företagsledare, industrifolk med flera.

The Fraiser Institutes och Heritage Foundations undersökningar av Saudiarabien placerar landet som fritt respektive ganska fritt. Saudiarabien är till viss del väldigt kapitalistiskt vilket anses vara en förutsättning för övergång till demokrati. ”Demokratin är inte bara förenlig med kapitalismen, den förutsätter ett ekonomiskt system baserat på kapitalistiska principer. Kapitalism är således nödvändigt men inte en tillräcklig förutsättning för demokrati” (Karvonen 1997: 62-63).

Vid närmare studie av de olika institutens områden och resultat går det att skönja en trend. På områden som är a) omvärldsrelaterade förutom oljan såsom handelspolitik, statlig styrning av ekonomin, utländskt kapital och b) ekonomiskt frigörande för medborgarna genom upprätthållande av kontrakt, äganderätt, regleringar, får Saudiarabien generellt sämre poäng. Intrycket är därmed att utformningen av den ekonomiska sektorn skapat frihet och säkerhet genom att minimera möjligheten till utländskt inflytande och genom att individer är de svaga i förhandlingssituationer. De pågående privatiseringarna i telekom- och energisektorn eventuell ändra denna situation likaså det faktum att Saudiarabien numera är medlemmar i WTO. Förutsättningar för fristående ägare och aktörer kan därmed öka såvida inte 'commoners' rädsla besannas och budgivningen vinnas utav en prins.

Vissa frågetecken kvarstår dock. I Saudiarabien finns det två grupper av människor som inte har något speciellt högt värde, gästarbetare och kvinnor. Från Aristoteles tills idag anses demokrati bara vara möjligt i välmående samhällen där ”relatively few citizens lived in real poverty” (Lipset 1959: 75). Gästarbetarna är ej medborgare men deras situation och kvinnors situation kan om man så önskar tolkas som tecken på stor fattigdom inom landet. Kvinnor i de länder Lipset studerade hade dock vid tidpunkten ej heller haft speciellt mycket rättigheter. Gästarbetarproblematiken kvarstår dock, då de är en stor del av den saudiska ekonomin. Det sägs att gästarbetarna utför top and bottom jobs.

4 Oljans inverkan på Saudiarabiens politik

I takt med att den ekonomiska situationen förändras förutspår Lipset även en förändring inom det sociala och kulturella sfärerna vilket påverkar samhället i demokratisk riktning. Den ekonomiska förändringen medför förändring även i medborgarnas beteende, tidsperspektivet förskjuts, utbildningsnivån höjs och extremismen försvagas (Karvonen 1997: 30). I sin studie hade Lipset inte några speciella mätmetoder för att mäta ovanstående så i detta avsnitt har Freedomhouse mätning fått vara indikator.

4.1 Viktiga politiska händelser i Saudiarabien

Sedan augusti 2005 styrs Saudiarabien av kung *Abdullah* bin Abd al-Aziz al- Saud efter det att Kung Fahd gått bort efter en lång tids sjukdom. Abdullah har ända sedan 1995-96 varit den faktiske regenten då kung Fahd drabbades av flera strokes. Saudiarabien är en absolut monarki och kungen är både stats- och regeringschef. Koranen och profeten Mohammeds ord tjänar som landets konstitution och sharia som dess lagsystem eftersom det enligt muslimerna ej finns någon lagstiftande mänsklig makt (Voigt 2005: 69), kungen kan dock göra undantag från sharia om så finnes nödvändigt för att främja en viss utveckling (Findlay 1994: 40).

Politiskt har två händelser präglat Saudiarabien under 2005. Landet arrangerade i april 2005 för första gången val till landets 178 stadsfullmäktigen vilka tillsammans hade 592 platser som var möjliga att kandidera till. Hälften av platserna till stadsfullmäktige utses alltjämt av kungen. 25 procent av de röstberättigade valde att rösta, de röstberättigade var män över 21 år (Ghattas 2005). 2005 gavs Saudiarabien också klartecken för medlemskap i World Trade Organisation, WTO, efter tolv års förhandlingar (BBC 2005).

2001 införde inrikesministern prins Nayef i samförstånd med kungen id-kort för kvinnor. Id-kortet gör det lättare för kvinnor att utföra transaktioner, finansiella, legala och sociala och anses därför vara ett viktigt i en riktning för kvinnors deltagande i dessa sfärer (GlobalSecurity.org).

4.1.1 Kung, kabinett, familjeråd, majlis-al-shura och majlis

I utövandet av makten har kungen tillgång till en mängd rådgivare på olika nivåer. Premiärministern stöttas i sitt kabinett utav vice premiärminister och andre vice premiärminister samt tjugo andra ministrar. Utav de totalt 24 ministrarna tillhör sju familjen Abdel-Aziz al-Saud vilket innebär ett nära släktskap med kungen (EUI 2005).

Kung Abdullah är dessutom ordförande i ett familjeråd vilket består utav 18 seniora prinsar, detta familjeråd diskuterar inbördes aktuella frågor för att nå konsensus. Saudiarabien har sedan 1992 även ett konsultativt råd, Majlis-al-Shura. Majlis-al-Shura som består utav 120 ledamöter utsedda av kungen på fyra år. Majlis-al-Shura har till uppgift att godkänna lagstiftning och man har även rätten att kalla in ministrar för utfrågning (Butt 2005: 2).

Den ur allmänheten som vill göra sin röst hörd hänvisas till majlis i palatset. Vid majlis i palatset har medborgare möjlighet att presentera förslag och uttrycka sitt missnöje till berörde minister (Butt 2005: 2).

4.2 Freedom House – politiska rättigheter och civila friheter

Freedom House har sedan 1972 mätt nivån på de politiska rättigheter och civila friheter i världens länder och sedan starten har Saudiarabien klassats som not free – icke fritt. Fram till 1981 var Saudiarabien bedömt att vara näst sämst, sexor i de båda kategorierna politisk frihet och civila rättigheter, vilket kom att förändras mellan 1982-1992 då politiska friheter och civila rättigheter turades om att vara sist. Sedan 1993 har båda kategorierna stabilt varit nummerade sju (Freedom House 2005a).

I kategorin politiska rättigheter bedöms: valprocessen, politisk pluralism och deltagande samt statsapparaten funktion. Kategorin civila friheter bedömer: yttrande- och religionsfrihet, föreningsfrihet, rättstaten, personlig autonomi och individuella rättigheter (Freedom House 2005b: 6-7). Nedan beskrivs ett land som uppnår sju på politiska rättigheter skalan och sju på civila friheter skalan (Freedom House 2005b: 5):

For countries and territories with a rating of 7, political rights are absent or virtually nonexistent as a result of the extremely oppressive nature of the regime /.../ States and territories with a rating of 7 have virtually no freedom. An overwhelming and justified fear of repression characterizes these societies /.../

4.2.1 De politiska institutionernas tillstånd

Föreningsfrihet och yttrandefrihet

Enligt Human Rights Watch existerar inte yttrandefrihet och föreningsfrihet i Saudiarabien. Politiska partier är inte tillåtna (Butt 2005: 2) och inte heller oberoende media. Sedan 1982 finns en lista med åsikter som är förbjudna att kommunicera på något sätt i kungariket och censur av Internet förekommer också (HRW 2001: 1-2). Fridfulla anti-regerings aktiviteter är i princip otänkbara. I Saudiarabien är regeringen snabb att ingripa direkt om tecken på önskan om liberalisering uppkommer (Carothers & Ottaway 2004: 27).

Våren 2005 förekom för första gången val till stadsfullmäktigen i Saudiarabien. Förhoppningsvis ett steg i demokratisk riktning men kanske ett spel för galleriet. Kvinnor

tilläts ej att rösta och hälften utav medlemmarna i de 178 stadsfullmäktigen utses av kungen (The Economist 2005a: 56).

Religiös frihet

I Saudiarabien finns förutom det sociala kontraktet mellan al-Saud och 'commoners' även ett kontrakt mellan al-Saud och Wahabismen. Wahabismen är statsreligion och alla andra religiösa yttringar motarbetas. Officiellt får troende av andra religioner fritt utöva sin religion privat men mutawwa'in, den religiösa polisen staten betalar för, har börjat slå ner på den rätten genom att störa privata religiösa sammankomster (HRW 2001: 7).

Personlig frihet

Den personliga friheten i Saudiarabien begränsas av mutawwa'in. Mutawwa'in har rätt att hålla personer i upp till ett dygn om man anses ha uppträtt eller klätt sig oacceptabelt (HRW 2001: 4). De saudiarabiska kvinnorna fortsätter att vara diskriminerade i alla aspekter av sina liv (HRW 2001: 5). Den personliga friheten begränsas också utav det faktum att många förmåner i det saudiska samhället är givna utanför lagens ramar vilket innebär att hotet om verkställande av lagen kan köpa lojaliteter (ADHR 2005: 15).

4.3 Kung Faisals modernisering och kung Fahds reformer

Kung Faisal (1964-1975) är den kung som anses har gjort mest för landets modernisering, oljeintäkterna var medlet modernisering målet. Under hans tid vid makten ökade oljeintäkterna med 1 600 procent och pengarna användes till att bygga nationell kommunikation och transportinfrastruktur samt att inrätta ett generöst välfärdssystem för alla invånare och han tillät också kvinnor att börja studera (PBS 2005). Kung Faisals reformer har effekter än idag, bland annat vad det gäller kvinnors läskunnighet vilken för kvinnor över 15 var 69.5 procent 2002. För unga kvinnor mellan 15 –24 var motsvarande siffra 83 procent 2002 (AHDR 2005: 246).

En av Kung Fahds (1982-2005) uppgifter var att diversifiera den saudiska ekonomin efter den andra oljeprisuppgången. Under sin tid som regent hade han som princip att rikedomerna skulle delas, detta för att undvika social spänning bland befolkningen. 1991 och 1992 mottog kung Fahd två petitioner, från liberala och konservativa grupper. Båda grupperna framförde en önskan om bredare folkligt deltagande, reformer för att bekämpa den sega och korrupta byråkratin samt reformer av rättsväsendet eftersom domarna ej ansågs var oberoende. Kung Fahds respons var att skapa ett Majlis al-Shura, en av kungahuset utsedd konsultativ församling. Detta Shura Council har inte bara växt i antal (60, 90 till 120) utan också i aktivitet och dess möten rapporteras idag i tv och tidningar. Kung Fahd instiftade också The Basic Law 1992, the Basic Law är den första informella konstitution som Saudiarabien har haft. I the Basic Law fastställdes de redan använda beduiniska traditionerna för successionsordningen, att Saudiarabiens naturresurser tillhör staten snarare än familjen al-Saud, och regler för statliga kontrakt och spendering (Seznec 2002: 34 och 40).

4.3 Huset Sauds politik – det politiska kontraktet

Det politiska kontraktet i Saudiarabien består utav två delar. Dels det med klanen al-Sheikh vilket resulterat i wahabismen som statsreligion. Sedan 1744 har al-Saud varit i allians, ofta genom äktenskap, med klanen al-Sheikh, ättlingar till Abdel Wahab, idag mest känd för den radikalt puritanska religiösa formen av islam som kallas wahabism i väst och hannabalism i Saudiarabien. Familjen al-Saud skötte pengarna och svärdet medan al-Sheikh tog hand om den religiösa biten vid erövringen av Saudiarabien (Seznec 2002: 34).

Det andra politiska kontraktet är det mellan medborgarna och kungahuset. När Bin Saud enade konungadömet Saudiarabien 1932 var landet befolkat av nomader och den största inkomstkällan var pilgrimsavgifterna som avkrävdes vid pilgrimers besök i Mecka och Medina. Oljefyndigheterna och den oljeutvinning som i och med dessa startade 1938 (OPEC: 59) blev ett välkommet tillskott i kassan och Saudiarabien kunde starta sin resa mot modern välfärdsstat. Genom den politik och de reformer som kungarna genomfört har de skapat en situation där:

the government can act as a generous provider that demands no taxes or duties in return. This hand that gives can also take away, and the government therefore is entitled to require loyalty from its citizens invoking the mentality of the clan (AHDR 2005: 18).

Kontraktet mellan Saudiarabien och dess invånare består utav gratis service inom utbildning och sjukvård. Subventionerat vatten, subventionerade lån för husbyggande och god infrastruktur.

4.3.2 Effekterna av politiken och det sociala kontraktet

Det sociala kontraktet är i högsta grad närvarande i den saudiarabiska politiken. Byråkratin har försvårat etablerandet av nya privata industrier så att färre skapas, detta kommer inte att förändras förrän finansiella och kommersiella regleringar blir fristående från tjänstemännen (Seznec 2002: 36). En ekonomisk liberalisering skulle dock innebära att företag i finans- och energisektorn riskerar att köpas av prinsarna vilket tjänstemännen inte är intresserade detta har lett till att man fastnat i en jämvikt som ingen önskar (Seznec 2002: 37).

By fostering a commoner-controlled civil service and economy, King Fahd has limited the influence of his family for the sake of its own long-term preservation – absorbing protodemocratic social pressure and containing them through politically institutionalized economy (Seznec 2002: 36).

Även på andra områden hindras viktiga politiska reformer på grund av bevarandet av det sociala kontraktets maktbalans. För att investera mer pengar i industrin skulle staten och dess organisationer behöva låna på internationella marknader, något man är motvillig till på grund av det inflytande det skapar. Alternativet är att allokera om vissa av de resurser man lägger på militären och använda dem till investeringar i industrin, ett alternativ som inte lockar eftersom det skulle försvaga kungafamiljens position i det sociala kontraktet mellan dem och

'commoners'. Den privata sektorn har investerat mellan \$200 till \$550 miljarder dollar och skulle därmed kunna bidra med de nödvändiga investeringarna. (Seznec 2002: 36)

4.4 Analys av de politiska institutionerna

Alla de områden som mäts i Freedom House mätning är fundamentala institutioner i fria och demokratiska samhällen. Freedom House mätning bekräftar min tes att Saudiarabien helt saknar institutioner och institutionell förändring (stabila sjuor de senaste femton åren) som är nödvändiga för ett demokratiskt styre. Det första steget må vara taget i demokratisk riktning i och med valen till hälften av platserna till stadsfullmäktige men mer måste göras innan demokratin kan spira. O'Donell och Schmitter har studerat sambandet mellan liberalisering och demokrati och deras empiriska material tyder på att liberalisering är en nödvändig förutsättning för demokratisering. "Liberalisering kan förekomma utan demokratisering, demokratisering förekommer däremot inte utan en 'betydande, om ock ostabil, liberalisering'" (Karvonen 1997: 77).

Politikens största problem är att kungen ha för mycket makt vilken han vägrar att dela med sig av till medborgarna och andra institutioner, kungens makt måste minskas innan steg mot demokrati kan tas (Carothers & Ottaway 2004: 27) och att beslut därmed fattas med det bästa resultatet i åtanke ej bevarandet av den binära ekonomin. Även kostnaderna för hovet måste minska och prinsarna måste fasas ut från nyckelpositioner i regeringen. Trots vetskapen om detta anas tendenser till motsatsen. Ministerier som styrs av Abdullahs bröder har förvandlats till feodala kungadömen med enorma möjligheter till patronage och kontrakt värda miljarder dollar att dela ut (The Economist 2005b).

4.4.1 Förändring – hot eller möjlighet?

Den Saudiarabiska staten använder en kombination av piska och morot för att hålla befolkningens demokratiska ambitioner i schack. Vad Ross (2001: 333) kallar spendereffekten innebär att staten tack vare sina oljeintäkter kan spendera mycket pengar på befolkningen, vilket minskar trycket för demokratisering. Staten använder också sin styrka till att förhindra formationen av sociala grupper som är fria från staten. Eftersom dessa i enlighet med Moores hypotes om borgarklassen som förutsättning för demokrati och Therborns om arbetarklassen skulle kunna vara de demokratiseringsagenter (Karvonen 1997: 66-67) Saudiarabien skulle behöva för att kunna skapa ett ökat tryck för demokratisering (Ross 2001: 334).

Positiva förändringar har noterats av Human Rights Watch (HRW 2001), regeringen har blivit mer känslig för internationell kritik av hur de mänskliga rättigheterna efterlevs i landet, man har också accepterat internationell standard vad gäller kvinnors rättigheter och publika önskningsar om ett råd för bevakning av mänskliga rättigheter. Kubba (2000: 87-88) "att det civila samhället växer och att utlovade statliga reformer båda är lovande utveckling som kan främja demokratins sak"

5. Oljans inverkan på det Saudiarabiska samhället

Hur påverkas det Saudiarabiska samhället av oljefyndigheterna. Bidrar oljefyndigheter till förändring eller bevarande av det befintliga samhällets kultur och normer? Lipset menar att människors kulturella och sociala beteende förändras i och med ekonomisk tillväxt genom att den ekonomiska tillväxten ger mer till över till annat så som utbildning och arbete i frivilligorganisationer. Lipsets mäter förändringar i samhället genom läskunnighet och urbanisering, i detta avsnitt har även human development index använts för att undersöka det saudiska samhället.

5.1 Från öken till ökad

Från att ha varit ett land bestående av nomadlevande beduiner bor idag 88 procent av den saudiska befolkningen i städerna (AHDR 2005: 238) i Lipsets mätning levde 38 procent i Europa och 26 procent i Latinamerika i städer (Lipset 1959: 77). Kung Faisals modernisering av landet medförde, förutom god service till låg eller ingen kostnad, också subventioner för medborgarna, fri mark och räntefria lån när man bygger hus, gratis utbildning och hälsovård, jobbtillfällen och i många fall garanterad anställning (Tauris 1999: 153). Politiken var framgångsrik och inkomstdistributionen förbättrades avsevärt under 1970-talet då en majoritet av befolkningen fick det bättre (Artadi, Sala-i-Martin 2002: 24-25).

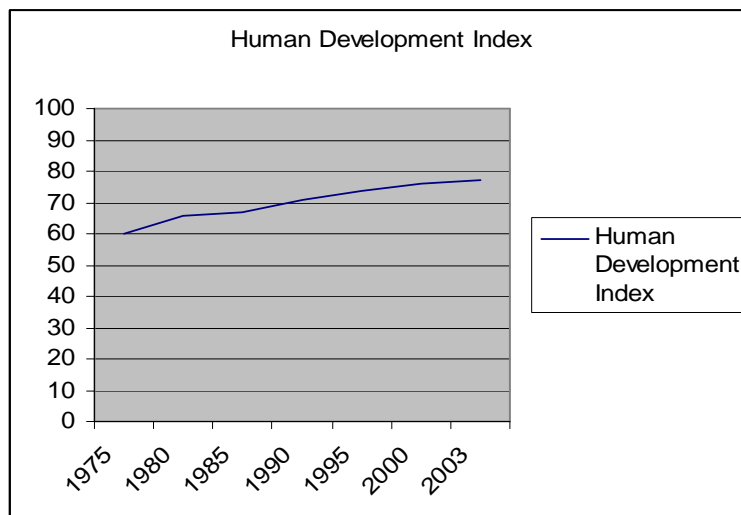
Ganska länge var Saudiarabien och de övriga länderna i arabvärlden inte uppmärksammade för sitt styre. Under 1960- och 1970-talet var arabvärlden representativ för den rådande politiska trenden (Carother & Ottaway 2004: 26). När fler länder som blir demokratiska i omvärlden ökar trycket på de ickedemokratiska eftersom vad som är normalt förändras. Detta innebär att länderna blir allt mer iakttagna och utsatta för påtryckningar eftersom:

For nearly five decades, Arab states have controlled public life in all its dimensions – political, social and economic. Rulers regard any opposition to the state as a threat to national security and ruthlessly suppress it /.../ Government repression was made easier by the silence and apathy of the majority (Kubba 2000: 86)

Oljan har förändrat det Saudiarabiska samhället i grunden – från nomadlevande till stadsboende, något som ej varit möjligt utan oljan. Därmed är många saudiers fysiska behov väl tillfredsställda.

5.2 FN - Human Development Index

Human Development Index, HDI, är ett mått som FN utvecklat för att ge en mer nyanserad bild av ett lands välstånd än landets BNP alt. BNP/capita. I HDI ingår förutom BNP/capita även mått på förväntad livslängd vid födseln och utbildningsfrekvens.

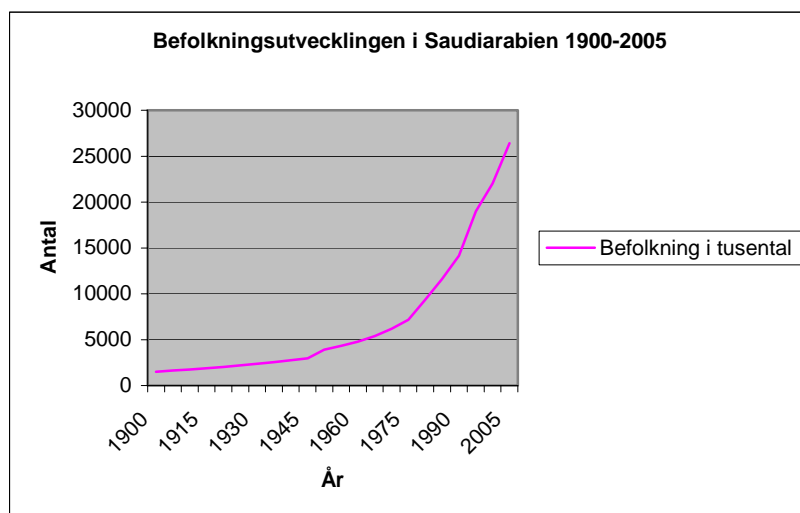
Saudiarabiens HDI har sedan mätningarna startade förbättrats från 0,603 1975 till 0,772 2003 och utvecklingen går stadigt framåt. Saudiarabien hamnar på 77:e plats i världsrankingen och bland de länder som har "medium human development" (Human Development Report 2005: 259). I diagrammet har Saudiarabiens värde multiplicerats med hundra för att få ett tydligare diagram. Eftersom Lipset använde läskunnighet i sin studie studeras den lite närmre.

Saudiarabien har 78 procent läskunnighet (CIA 2006), i Europa var det 1959 96 procent och i Latinamerika 74 (Lipset 1959:76).

Saudiarabiens HDI stiger stadigt uppåt och kommer antagligen att fortsätta att göra så ett tag framöver. Framförallt är det utbildningsfrekvensen och livslängden som kan förbättras och troligen också kommer förbättras framöver i takt med att välståndet ökar. HDI rapporten visar att den saudiarabiska befolkningen har blivit omhändertagen och hjälpt men bara till den grad att det inte stör harmonin med ledarna (Seznec 2002: 35).

5.3 Al-Saud och det sociala kontraktet

Det sociala kontraktets främsta påverkan på det saudiarabiska samhället är det faktum att vissa politiska beslut undviks vilket får stora konsekvenser för samhället. Framförallt märks detta när det gäller den stora befolkningsökning som skedde i och med att oljeproduktionen tog fart och möjliggjorde välståndsökningen i landet.

Källa: Jan Lahmeyer, www.library.uu.nl/wesp/populstat/Asia/saudiarc.htm

Befolkningstillväxten är idag det område som skapar det största förändringstrycket i Saudiarabien, befolkningsökningen ligger på ca 2,92 procent årligen (AHDR 2005: 238). Denna befolkningsökning innebär att det måste skapas mellan 260,000 och 500,000 tusen nya jobb varje år. En enkel lösning vore att skicka hem gästarbetarna och låta den nya generationen saudier ta över ta över gästarbetarnas jobb men till följd av det sociala kontrakt mellan kungahuset Saud och 'commoners', i vilken grupp handlarna tillhör, vill kungahuset inte pressa dem av rädsla att förlora deras stöd (Seznec 2002: 35). Officiellt är Saudiarabiens arbetslöshet 4,6 procent (AHDR 2005: 243) men inofficiella uppskattningar av CIA anser den vara närmre 30 procent varav majoriteten är unga och kvinnor. Trots att flera tänkbara lösningar finns kan "kan det valda jämviktstillståndet mycket väl vara ett där ett socialt önskvärt alternativ saknas" (Kuran 1995: 123) eftersom eventuelle förlorare, al-Saud, förlorar mycket.

Eftersom handlarna och industrialisterna vill vara konkurrenskraftiga på världsmarknaden och hellre anställer en välutbildad indier till låg lön som är i sin arbetsgivares händer än en saudisk arbetare vilken är både dyrare och mindre benägen att lyda arbetsgivarens minsta vink (Seznec 2002: 35). De saudiska arbetarnas möjligheter till arbete undergrävs på detta vis från två håll. För det första vill regeringen de inte utföra påtryckningar utav rädsla för att störa det sociala kontraktet och för det andra ges inte gästarbetare de rättigheter som är nödvändiga för att kunna ställa krav, länge har det varit så att gästarbetare får lämna över sina pass till saudiska 'sponsorer' och de har inte rörelsefrihet inom landet (HRW 2001: 6). Båda alternativen till förändring hade ökat handlarna och industrialisternas kostnader och därmed händer inget eftersom regeringen inte vill rubba balansen.

Sedan 1975 har den ekonomiska förändring och den spridda utbildningen fött en befolkning vid sin barm som är mer sofistikerad och frispråkig än någonsin (Seznec 2002: 35). Vid sociala spänningar kan detta leda till ett större tryck från opinionen till förändring av Saudiarabien eftersom en utbildad befolkning inte bara producerar mer välartikulerade individer, dessa individer är också bättre på att organisera och kommunicera (Karvonen

1997). När 2000 talet precis var nytt såg det ut som att de minskade oljepriserna skulle kunna vara en faktor som till slut tvingade oljestaterna till förändring eftersom kungahusens popularitet köptes med oljeintäkter (Brumberg 2002: 66) då dessa inte längre kom i samma stora mängd menar Davis and Tilton att:

“Some argue that volatility is actually not all that bad for economic development. While it does make planning more difficult, and may reduce the efficiency of both public and private investment, downturns in the commodity cycle often force needed changes that would not occur under less stressful conditions” (Davis and Tilton 2005: 238).

5.4 Analys av oljans inverkan på samhället

I jämförelse med Lipsets resultat för hans undersökning 1959 är det enbart på läskunnighetsområdet som demokratierna i Europa slår Saudiarabien, i Latinamerikas demokratier kunde färre läsa 1959 än i Saudiarabien idag och visst har en människa i Saudiarabien ett gott liv. HDI rapporten visar att den saudiarabiska befolkningen har blivit omhändertagen och hjälpt, men bara till den grad att det inte stör harmonin med ledarna (Seznec 2002: 35)

Detta vill jag mena gör dem till undersåtar snarare än medborgare. Försök att engagera befolkningen har skett men medborgarnas respons är lam:

The problem is that the government is giving this right to the people but the people are not really getting involved,” said Riyadh council candidate Badr Ibn Ibrahim Ibn Saidan, referring to the fact that only about 25 percent of eligible voters registered. (Economist 2005a)

Är detta ett uttryck för att medborgarna inte vill ha demokrati eller bara en konsekvens utav att regeringens oljerikedomar har hindrat formationen av socialt kapital och därmed också övergången till demokrati (Ross 2001: 334)? Chaudry (1994: 9) skriver om en politik som ”explicit var designad för att avpolitiserade befolkningen och att regeringen i många fall medvetet förstörde civila institutioner för att ersätta dem med andra som var designade att tjäna staten”.

Ett av de största problemen i Saudiarabiska samhället är det faktum att ett oberoende rättsväsende saknas, kungafamiljen står alltid över lagen vilket innebär att folket tills detta förändras alltid kommer vara deras undersåtar. Ironiskt nog är enda möjligheten att skapa likhet inför lagen en stark och välrespekterad kung, och det är bara det auktoritära systemet som kan etablera de institutionella strukturer som är nödvändiga för att förflytta Saudiarabien bort från stängd hegemoni till öppen demokrati (Seznec 2002: 40).

6. Vad fanns i den svarta lådan?

Frågan jag ställde mig i början av arbetet med denna uppsats var:

– varför saknar oljestater institutioner och institutionell förändring som främjar demokrati?

Som utgångspunkt i min studie valde jag Lipsets demokratiteori vilken enkelt uttryckt menar att med ekonomisk tillväxt följer demokrati. Saudiarabien är ett fall som avviker från Lipsets teori – eller gjorde de det? I uppsatsen har jag testat varför Saudiarabien inte stämmer in i Lipsets teori hjälp utav historisk institutionalism och spårberoendeteori. Jag har spårat valda processer i Saudiarabiens historia. Processerna jag valde att spåra valdes med utgångspunkt i Lipsets teorier och institutionell teori.

6.1 Lipsets hypotes testad på Saudiarabien

Resultatet av de mått som jämfördes i uppsatsen gav ett entydigt svar. Saudiarabien borde vara demokratiskt. På alla punkter uppfyllde åtminstone den nivån på telefontäthet, per capita inkomst etc. som var aktuell i Europa och Latinamerika vid den aktuella mätningen. Jämförelsen är dock inte helt oproblematiserad eftersom priserna har förändrats. Dock var det i de flesta fall så övertydligt från Saudiarabiens sida att det ändå får anses vara tydligt. Den enda mätning som inte var solklart till Saudiarabiens fördel var läskunnigheten och enligt Hadenius mätningar kan läskunnigheten förklara upp till 20 procent av variationen (Karvonen 1997: 36).

6.2 Sociala kontrakt

6.2.2 Det sociala kontraktet med 'commoners'

Den binära uppgörelsen i ekonomiska frågor som kung Fahd gjort med 'commoners' i syfte att säkra kungahusets Sauds ställning som makthavare har gynnat de inblandade väl. Kungahuset tar hand om de militära frågorna, inrikes angelägenheter och jordbruk. Commoners sköter allt som har med olja, finans, industri och till största del handel (Seznec 2005: 35). Systemet verkar kapabelt att tillfredsställa båda parter. Den kungliga familjen tar för varje militärt kontrakt 30-40 procent i kommission och lägger i egen ficka. Kung Fahd kunde på så sätt placera sig på andra plats på Forbes lista över världens rikaste statsöverhuvuden med en förmögenhet på \$28 miljarder. Möjligheten att göra sig rik delar kungafamiljen al-Saud med andra autokratiska statsöverhuvuden:

While democrats fail to get rich because democracy requires working under the bright light of day, dictators amass huge fortunes because their system allows them to work under cover of darkness (Talbi 2000:64).

'Commoners' har inte heller missgynnats av uppgörelsen, enligt uppgift finns mellan \$200 och \$500 miljarder investerade utomlands (Talbi 2000: 64-65, Seznec 2002: 36).

Förutom det moraliskt tvivelaktiga i själva uppgörelsen kan utformningen också antas leda till överkonsumtion i försvar. 1990 spenderade Saudiarabien 12,8 procent av sin BNP på försvaret. 2002 var siffran 9,8 procent. 2003 importerades det vapen till ett värde av \$487 miljoner. Saudiarabien har 200 000 beväpnade styrkor (AHDR 2005: 245, 248).

6.2.3 Det sociala kontraktet med landsmännen

Vid analysen av Saudiarabiens ekonomiska institutioner tog jag upp det faktum att Saudiarabien har ett väl utvecklat ekonomiskt system men att de systematiskt verkar ha missgynnats ekonomiska institutioner som a) kan innebära ett ökat tryck från omvärlden (t.ex. FDI, lån) eller b) kan medföra tryck inifrån (t.ex. minskad byråkrati, ökad äganderätt).

Detta i samverkan med det generösa välfärdssystem och de subsidier som regeringen erbjuder medborgarna har skapat en bred saudisk medelklass, som är helt beroende av staten. Detta beroendeförhållande kan vara orsaken till att den saudiska medelklassen ej kan tjäna som den demokratispridande agent Moore menar att medelklassen kan vara. Det har sagts att utan att betala skatt så är man ingen medborgare och inom moderniseringsteorin finns en liknande tanke om en bred medelklass som står som garant mot antidemokratiska stämningar både från överklassen och från de lägre samhällsskiktens sida. (Karvonen 1997: 30). Kanske följer de styrande i Saudiarabien bara den taktik som auktoritära regimer har överallt, men oljeinkomsterna har gjort deras vapen, ekonomisk passivisering, mer effektivt (Ross 2001: 334).

Timur Kuran (1995) has advanced the notion of preference falsification /.../ individuals have incentives not to declare their true private preferences publicly if such a declaration may elicit some sort of punishment. In the long run, in fact, individuals may even modify their private preferences out of a desire to reduce their cognitive dissonances. Kuran 1997 also points out that given sufficiently stable environmental conditions people may begin to perceive a complete absence of potential for improvement. If so political demands for improvement probably will be minimal. (Voigt 2005: 68)

Ovanstående skulle kunna förklara den passivitet som sauderna uppvisar. Inte många rapporter om folkliga protester hörs och i valen som hölls våren 2005 registrerade endast 25 procent av den röstberättigade befolkning (män över 21 år) sig. Svaret kan vara enkelt, kanske är det med befolkningen, precis som med ledarnas motivering för förändring, att man bara börjar kräva reformer och tar aktivt medborgaransvar om den förväntade nyttan av det är större än den nytta man har som undersåte idag:

Government will give in to position demands only if it is confronted with a credible threat from a sufficiently large number of citizens who can reduce its expected utility from governing. More precisely, it will give in only if the expected utility from giving in is higher than the expected utility from not giving in. (Voigt 2005: 67-68)

6.3 Religiöst kontrakt

I uppsatsen har jag valt att inte fokusera på islam eller den arabiska kulturen som hinder för demokratiska institutioner och utveckling eftersom:

”To ascribe the lingering Arab absence of democracy to some unique historic affinity for authoritarianism, stemming from Arab culture, Islam or anything else is thus factually incorrect” (Carothers & Ottaway 2004: 26).

Samt att undersökningar visar att det stora flertalet av invånarna i muslimska länder tror att demokrati kan fungera i deras länder (Voigt 2005: 76).

Dock har Saudiarabien ett unikt förhållande till wahabismen som särskiljer dem från andra arabiska eller muslimska stater såväl demokratiska eller ickedemokratiska. 1744 anlände Muhammad ibn Abd al-Wahab till Nadj. Väl där sökte han beskydd hos Muhammad ibn Saud, dåvarande överhuvud i al-Saud klanen. Överenskommelsen de sluter går ut på att al-Saud familjen ska ansluta sig till Wahabisternas puritanska tolkning av islam, i utbyte får de politisk legitimitet och tiodel från al-Wahabs anhängare (Schwartz 2002).

Detta samarbete består än idag och wahabismen är Saudiarabiens statsreligion. Religionen i sig har troligen inte medverkat till Saudiarabiens uteblivna demokratiska utveckling däremot har Wahabisternas och al-Sauds samarbete, där al-Saud stått för pengarna och svärdet och wahabisternas anhängarnas kuvning, gjort dem beroende av varandra för stabilitet och försörjning. Al-Sauds och Wahabis gemensamma grund kan både vara centralt i den hegemoniska strategin och det som hotar den (Brumberg 2002: 58).

7. Slutsatser och sammanfattning

Anledningen till att jag i uppsatsen inte bara ägnade mig åt teoritestning var att jag ville söka efter de mekanismer som gynnar eller missgynnar de institutioner eller institutionell förändring som är förutsättningen för demokratisering.

I början av uppsatsen ställde jag upp Piersons (2000b: 76) beskrivning av stigberoende processen vilken består av tre faser: 1: a en inledande kritisk korsning där vad som helst kunde hända 2: a en period av reproduktion av fas ett, 3: e slutet på stigen vilket leder till att processen börjar om på punkt ett igen. Nedan har jag sammanfattat resultatet av de efterforskningar jag har gjort enligt Piersons stigberoendemodell.

To Weber, an event predisposing a country toward democracy sets a process in motion which increases the likelihood that at the next critical point in the country's history democracy will win out again (Lipset 1959: 72).

7.1 Kontraktsstigen

7.1.1 Den kritiska korsningen

Den stig som Saudiarabien för närvarande är inne på skulle jag vilja kalla kontraktsstigen. Den kritiska korsningen var när första kontraktet/alliansen knöts 1744 med al-Wahab och de båda klanerna al-Wahab och al-Saud beslöt sig för att utbyta tjänster med varandra. Al-Saud lovade att konvertera till wahabismen och i utbyte fick de underkastelse från medlemmarna i sekten. Under lång tid var detta tillräckligt för att hålla al-Saud vid makten och ge wahabismen inflytande.

7.1.2 Reproduktionsstigen

1932 började olja utvinnas i Saudiarabien och intäkterna från denna olja föranledde det andra kontraktet; det med medborgarna. Först delen i och med kung Faisals modernisering av Saudiarabien och instiftande av ett välfärdssystem, andra delen med kung Fahds 'share the wealth' policies', vilket bland annat innebär, inga skatter, subsidier på räntor och gratis mark. Detta andra kontrakt anser jag ha varit det som möjliggjort reproduktionen av det tillstånd som valdes i den kritiska korsningen 1744. Al-Wahab och al-Saud uppnår fortfarande sina mål om den religiösa respektive världsliga makten. Oljan ger familjen al-Saud tillräckliga resurser för att försörja sig själva sin befolkning och statskyrkan.

7.1.3 Slutet på stigen?

Den tredje fasen i stigberoende processen inleddes när kung Fahd stiftade kontrakt med 'commoners', och skapade den binära ekonomin. För att säkra kungahusets makt på lång sikt gav han upp den kortsiktigt genom att dela landets tillgångar med 'commoners'. För första gången gav familjen al-Saud upp den absoluta kontrollen över pengarna och därmed också den absoluta makten över Saudiarabien. Kung Fahd tog också initiativ till The Basic Law 1992, i vilken det fastställdes att oljan tillhör landet Saudiarabien inte familjen al-Saud. Även detta är ett steg bort från den totala sammanlänkningen mellan familjen al-Saud och Saudiarabien. Kung Abdullah har i och med medlemskapet i WTO och kommunalvalen som genomfördes i Saudiarabien under 2005 fortsatt vandrigen mot slutet på stigen.

7.2 Avslutning

Inledningsvis hade jag ambitionen att försöka göra en studie av Saudiarabien som förhoppningsvis kunde förklara varför Saudiarabien och andra oljerika stater ej utvecklar institutioner eller har institutionell förändring som gör att de utvecklas demokratiskt. Så här i slutet av uppgiften anser jag dock att mina efterforskningar på Saudiarabien är unika för deras fall och troligen de andra oljestaterna på arabiska halvön men tyvärr inte generellt tillämpbara på alla oljestater.

En jämförelse av Saudiarabien med Lipsets variabler visar att Saudiarabien borde vara demokratiskt idag. Mitt svar på frågeställningen: varför oljestater (Saudiarabien) saknar institutioner och institutionell förändring som främjar demokrati, är de kontrakt som oljan möjliggör. Dessa kontrakt kan se olika ut i olika länder och här följer en förklaring för Saudiarabien. Kontrakten är det kitt som håller samman Saudiarabien och oljan är det som gör kontrakten möjliga. Kontrakten har skapat ett samhälle där modernisering inte nödvändigtvis innebär något annat än att man lever som man gjorde i öknen fast i moderna städer. Medan den övriga världen förändras och tvingas till förändring förefaller oljan ha möjliggjort det för sauderna att leva kvar i sina gamla traditioner, då den ekonomiska utvecklingen i deras fall inte är beroende utav förändringar i samhället utan istället oljans pris. Men som min analys av stigberoende processen visar så tror jag att man börjar närma sig end of path och att förändring i demokratisk riktning kan vara framtidens melodi. Alla indikationer visar att merparten av den saudiska befolkningen, till och med vissa delar av den kungliga familjen, vill ha mer liberalisering och mer deltagande. Så trots att ögonblicksbilden kanske inte är så ljus finns det tecken på att en framtida demokrati kan vara möjlig. Saudiarabiens historia talar också för eftersom man ända sedan beduin tiden har man en kultur präglad av konsultation och diskussion – majlis, det är låg spänning mellan de sociala grupperna eftersom man delat på rikedomarna, och kungafamiljen har börjat inkludera allt fler olika etniska och religiösa grupper i diskussioner om statens affärer (Sez nec 2002: 39-40).

Ett arbete som detta lämnar fler obesvarade frågor än besvarade. Frågan om hur förändring kan komma till stånd, skillnaden mellan olika primära exportvaror och funderingar på hur en oljereform skulle kunna gå till återstår att efterforska i framtiden.

8. Referensförteckning

- Amuzegar, Jahangir (1999). *Managing the Oil Wealth – OPEC’s Windfalls and Pitfalls*. I. B TAURIS, London and New York.
- Artadi, Elsa V.; Sala-i-Martin Xavier (2002). *Economic Growth and Investment in the Arab World*. World Economic Forum: http://www.weforum.org/pdf/Global_Competitiveness_Reports/Reports/AWCR_2002_2003/Econ_Growth.pdf
- Barro, Robert J. (1999). “Determinants of Democracy”. *The Journal of Political Economy*, Vol. 107, No 6 (158-183).
- BBC (2005). Timeline Saudi Arabia. http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle_east/country_profiles/820515.stm
- Bennett, Andrew och George Alexander L. (1997). ”Process tracing in Case Study Research”. Paper presented at the MacArthur Foundation Workshop, Harvard University.
- BP (2004). BP Energy in Focus, BP Statistical Review of World Energy June 2004. www.bp.com/statisticalreview2004. London.
- Brumberg, Daniel (2002). “The Trap of Liberalized Autocracy”. *Journal of Democracy* Vol. 13, No. 4 (56-68)
- Butt, Gerald (2005). Saudi Arabia Political overview. BBC News, http://news.bbc.co.uk/go/fr/-/2/hi/middle_east/3784879.stm. Caversham.
- Carothers, Thomas och Ottaway, Marina (2004). “Middle East Democracy”. *Foreign Policy* November|December 2004 (22-28).
- Chaudhry, Kiren Aziz (1994). “Economic Liberalization and the Lineages of the Rentier State”. *Comparative Politics*, Vol. 27, No. 1 (1-25)
- Coleman, James S. (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University.
- Cook, Steven A. (2005). “The Right Way to Promote Arab Reform”. *Foreign Affairs* Vol 84, Iss 2 (91).
- CIA 10/1 2006. World Fact Book. <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/sa.html#People>
- Davis A. Graham and Tilton, E. John (2005). “The resource curse”. *Natural Resources Forum*. No 29 (233-242).
- Esiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena. (2004) *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Nordstedts Juridik, Stockholm.
- The Economist (2005a). ”Should the West always be worried if Islamists win elections?” *The Economist*, Vol 375, Iss. 8424; (56).
- The Economist (2005b). “Obituary: King Fahd”. *The Economist*, Vol 376, Iss 8483; (75).
- The Economist (2006). Special report on Saudi Arabia. *The Economist*, Vol 378, Iss 8459 (2-12)

- EUI (2005). *The Dynamics of democracy in the Middle East*. Special Report The Economist Intelligence Unit, London.
- Findlay, Allan M. (1994). *The Arab World*. Routledge London and New York.
- Freedom House (2005a). Freedom in the World 2005. <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=35&year=2005>
- Freedom House (2005b). Freedom in the World Comparative Rankings: 1973-2005. <http://65.110.85.181/uploads/FIWrank7305.xls>.
- Freedom House. Democracy's Century – a Survey of Global Political Change in the 20th Century. Freedom House, New York.
- FN, United Nations Development Programme (2004). *Arab Human Development Report 2004 – Towards Freedom in the Arab World*. New York.
- FN, United Nations Development Programme (2005). Human Development Report 2005, <http://hdr.undp.org/reports/global/2005/>. New York.
- The Fraser Institute (2005). Economic Freedom of the Arab World (Report & Index 2005), http://www.freetheworld.com/ArabDataset_2005.xls.
- Ghattas, Kim (2005). Saudis' first exercise in democracy. BBC News 2005-02-10, http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle_east/4252305.stm
- GlobalSecurity.org (2006). Al Sudairi Clan. <http://globalsecurity.org/military/world/gulf/sudairi.htm>.
- Hakimian, Hassan; Moshaver, Ziba eds (2001). *The State and Global Change*. Curzon Press, Richmond Surrey.
- Held, David 1997. *Demokratimodeller från klassisk demokrati till demokratisk autonomi*. Diadlos, Göteborg.
- The Heritage Foundation (2005). *2005 Index of Economic Freedom – the Link between Economic Opportunity and Prosperity*. Washington.
- HRW (2001). Human Rights Watch World Report 2001. <http://www.hrw.org/wr2k1/mideast/saudi.html>
- IEA Key World Energy Statistics. <http://www.iea.org/bookshop/add.aspx?id=144>.
- Karvonen, Lauri (1997). *Demokratisering*. Studentlitteratur, Lund.
- Kubba, Laith (2000). "The Awakening of Civil Society". *Journal of Democracy*, Vol 11, No. 3 (84-90)
- Lipset, Seymour Martin (1959). "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy". *The American Political Science Review*, Vol 53, No.1 (69-105)
- Al-Naqeeb, Khaldoun Hasan (1990). *Society and State in the Gulf and Arab Peninsula – a different perspective*. Routledge London.
- OPEC (2004). Annual Statistical Bulletin. Organization of the Petroleum Exporting Countries, Austria.
- PBS (2005). The House of Saud – a view of modern Saudi dynasty, Faisal and Fahd. <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/saud/tree/>
- PEW Global Attitude (2005). Islamic Extremism: Common Concern for Muslim and Western Publics, <http://pewglobal.org/reports/display.php?ReportID=248>. Washington.
- Pierson, Paul (2000a). "The Limits of Design: Explaining Institutional Origins and Change". *Governance: An International Journal of Policy and Administration*, Vol. 13, No. 4 (475-499)

- Pierson, Paul (2000b). "Not Just What, but When: Timing and Sequence in Political Processes". *Studies in American Political Development*, No. 14 (72-92).
- Ross, Michael L (2001). "Does Oil Hinder Democracy". *World Politics* No. 53 (325-361)
- Schwartz, Stephen (2002). *The two faces of Islam: the house of Sa'ud from tradition to Terror*. New York: Doubleday 2002
- Secnez, Jean-Francois (2002). "Stirrings in Saudi Arabia". *Journal of Democracy*. Vol 13, No 4 (33-40).
- Scott, Richard (1995). *Institutions and Organizations*. Sage Publications, London.
- Talbi, Mohamed (2000). "A Record of Failure". *Journal of Democracy*, Vol.11 No.3 (58-68)
- Thelen, Kathleen (1999). "Historical Institutionalism in Comparative Politics", *Annual Review of Political Science*, Vol. 2 (369-404)
- Usui, Norio (1997). "Dutch disease and policy adjustments to the oil boom: a comparative study of Indonesia and Mexico". *Resource Policy*, Vol. 23, No. 4, (151-162)
- Voigt, Stefan (2005). "Islam and the Institutions of a Free Society". *The Independent Review*, v. X, n. 1, Summer 2005 (59-82)
- Wikipedia (2006-01-05). Petroleum. <http://wikipedia.org/wiki/petroleum>.